عبدالباری جهانی
۲۰۲۱/۰۸/۰٦

د اعلیحضرت امان الله خان اصلاحات او سقوط

«دوهمه برخه»

کندهار ته د سفر په ترڅ کې د خلکو په منځ کې د هغه له یوې وینا څخه ښکاري چې حکومتي اداري تولي په فساد کې ډوبې دي. هغه ته اداري فساد له ډېرو پخوانیو وختونو څخه په میراث پاته سوی وو او د ده لپاره ګرانه وه چې په یوازي سره یې د دې مهلک اجتماعي دښمن ریښې ایستلې وای. هغه خلکو ته په وینا کې وویل چې ما د خپل مظلوم او نیستمن رعیت د سر او مال څخه د ظالمانو او تیري کونکو د لاس لنډولو لپاره نظامنامې جوړې کړې. خو څوک په هغه عمل نه کوي او یا سم نه دي وربانديي پوهیدلي. حاکم د خلکو هستي د ځان بولي او وایی چې خلک باید رشوتونه ورکړي او میلمستیاوې ورته وکړي. ملا وایی خلک باید هغه ته خیراتونه ورکړي او څوک یې باید له حلواخوریو څخه را ونه ګرځوي. کاتب وایی له خلکو څخه پیسې اخیستل د هغه حق دی. قاضي فتوا ورکوي چې د خلکو د دعوو د فیصله کولو په وخت کې چې له هغوی څخه هر څه وغواړم هغه ماته حلال دي. حاکمیت قانون ص ۸۴

اعلیحضرت امان الله خان له یوې خوا د هیواد د عصري کولو او پر مختګ لپاره په هره برخه کې ژور اصلاحات پیل کړل او له بلې خوا، په یوازي سر، د خپلو ټولو مخالفو ملایانو، روحانیونو، خانانو، فاسدو او رشوت خورو مامورینو او داړه مارانو او قاتلانو په غیږ ورغی. هغه فکر کاوه چې که یو زړه ور او وطن پالونکی مشر له جدیت څخه کار واخلي نو غلا، فساد او بې امنیتی ته خاتمه ورکولای سي. په داسې حال کې چې تر څو پورې د غلا او بې امنیتي علتونه له منځ ولاړ نه سي یوازې د داړه مارانو په نیولو او په سزا رسولو کار نه کیږي. اعلیحضرت امان الله خان د کندهار د سفر په خاطراتو کې لیکي چې د کندهار امنیت په دې اندازه خراب سوی وو چې که ما ګناه کارانو ته سزا ورکړې نه وای نو امنیت به نه وای راغلی. بالاخره مې د مفسدینو په سزا رسولو او وژلو بنا وکړه او څو ورځې مې د قصابانو په څیر قصابي وکړه. په زړه کې مې وویل چې زه کندهار ته د کار لپاره نه بلکه د قصابۍ لپاره راغلی یم. تر څو چې په څو ورځو کې مې کندهار له اشرارو څخه پاک کړ او ښار آرام سو او په ټول ښار کې نه لوی او نه کوچنی غل لیده کیدی. اعلیحضرت امان الله خان ټول هغه ظالم

برای ارسال مقالات به روی لینک ذیل کلیک نمائید!
info@arianafghanistan.com

خانان، چي دی يحيی خان د مثال په توګه يادوي، په سزا ورسول او ځيني يې اعدام او قتل کړل چي د خپلو ځانونو د ساتلو او دښمنانو د ځپلو لپاره يې غله او داړه ماران ساتلي وه. حاکميت قانون ص ۲۲۴

د افغانستان په تاريخ کي به هيڅ مشر د خپلو خلکو سره دومره له نيژدې نه وي کښينستلی او دومره د زړه له کومي مينه به يې نه وي ورسره کړې. اعليحضرت امان الله خان خپل سلطنت د هيواد د اکثريت مظلومانو او غريبانو باله اود کندهار خلکو ته د خپلي هغي وينا په ترځ کي چي د پچي په اساس يې د عسکري خدمت د ښيګڼو په باره کي ورته کوله وويل" ټول په دې پوه سی چي زما سلطنت د خان او ملا، ملک او مخورينو سلطنت نه دی. بلکه زما حکومت د عاجزانو، غريبانو، کروندګرو او کسب کارانو د ژوند د ښيګڼو دپاره دی. او په هره وسيله چي کيږي د افغانستان د عام ملت د سمسورتيا او خوښيو لپاره به خدمت کوي. ښرګنده خبره ده چي کله ټول ملت آرام او خوشاله وي نو خانان او د نفوذ خاوندان به هم ورسره خوښ وي. نن غرمه که څه هم چي څوک به نه وي پوهيدلي چي ما ولي ډوډۍ ونه خوړه خو علت يې دا دی چي ما وليدل چي تاسي ټول په چمن او د باغ پر سړکونو باندي د جرګې په انتظار ناست واست. او ستاسی خانانو او مشرانو د سلامخاني په برنده کي ستاسي په مخ کي پر چوکيو او ميزونو باندی ډوډۍ خوړله. ما چي دا حال وليدی نو په زړه کي مي وويل چي زما دي زهر سي! چي ستاسي په مخ کي ډوډۍ خورم" حاکميت قانون ص ۹۳

اعليحضرت امان الله خان په کندهار کي د خپلو ويناوو په ترځ کي څو ځله د خرقي شريفي بست ته، چي غلو او فراريانو به پناه پکښي اخيستله، اشاره وکړه او وې ويل چي د خرقي شريفي حريم د مسلمانانو د عبادت دپاره دی. هغه د قاتلانو او داړه مارانو، چي د خدای او بنده ګانو پر حقوقو يې تيری کړی دی، د پټيدلو ځای نه سي کيدلای. دغه راز يې په هغو روحانيونو ملنډي ووهلې چي ويل به يې له آسمان څخه د دښمن الوتکه په يوه پف را غورځوي، د خاينانو توپونه په چف بندوي او د ماشين ګنو ګولی په تف بندوي. ده وويل چي زموږ پيغمبر چي د هغه له رويه ټول کاينات پيدا سوي دي له دښمن سره د توري په زور جنګيدی او په جنګ کي يې مبارک غاښ شهيد سو. نو دې روحانيونو دا قدرت له کومه کړ. دا خبري که څه هم چي د شريعت له مخي سمي وې خو په دې برخه کي د بيسوادو عوامو لپاره د ملا او پير خبري، چي دوی له وړوکوالي عادت ورسره نيولی وو، ډيري مهمي او پرحق ښکاريدلي او د ده پر منطق يې غوږ نه سو نيولای. هغه کتاب ص ۸۹

ستونزي او عکس العمل

اعليحضرت امان الله خان په داسي يوه وروسته پاته ټولنه کي اصلاحات پيل کړل چي په هره برخه کي يې کار ته ضرورت درلود. په افغانستان کي اميردوست محمد خان، امير شيرعلي خان، د اميرامان الله خان نيکه امير عبدالرحمن خان او د ده پلار اميرحبيب الله خان هر يوه په خپلو وختونو کي پوځي،

برای ارسال مقالات به روی لینک ذیل کلیک نمائید!
info@arianafghanistan.com

اداري، مالي، صنعتي او کلتوري اصلاحات راوستلي وه. نه یوازي د جدی عکس العمل سره مخامخ سوي نه وه بلکه لا یی هرکلی هم سوی وو. خو د امان الله خان اصلاحاتو له هغوی سره توپیر درلود. د هغه اصلاحاتو انقلابي بڼه درلوده او د ټولني هره برخه یی په نظرکي نیولي وه. د افغانستان په څیر یوې وروسته پاته ټولنه کي دغه راز اصلاحاتو قوي مرکزي حکومت، غښتلي او وفادار پوځ، قوي مالي بنسټ او منابعو او د اصلاحاتو طرفدارو یوه یا څو ګوندونو، تبلیغاتي او تنظیمي قوت، ته ضرورت درلود. د اعلیحضرت امان الله خان سره په دې ټولو لازمو وسایلو کي تقریبا یوه هم نه وه. د ښووني او روزني په شمول، د هغه تقریبا ټول اصلاحات انقلابي وه. که یی د ځینو تود هرکلی وسو نو د ځینو سره یی له لومړی ورځي مخالفت څرګند سو. که امان الله خان خپله ټوله، او یا زیاتره، توجه د ښووني او روزني او مطبوعاتو خواته اړولي وای او د دې ترڅنګ یی، د هیواد د مالي امکاناتو سره سم، د صنعتي او تجارتي اصلاحاتو ته مخه اړولي وای نو ښایی هم یی د افغانستان د پر مخ بیولو ارمان پوره سوی او هم ښایی د چنداني لوی عکس العمل سره مخامخ سوی نه وای. د ده نیکه امیرعبدالرحمن خان هم په هیواد کی د پیرانو او ملایانو له مخالفتونو سره مخامخ سو. هغه هم د ملایانو او پیرانو امتیازات یا لږ کړل او یا یی له منځه یوړل. حتی د کندهار په خرقه شریفه کي یی د کندهار تر ټولو لوی دیني عالم، ملا عبدالرحیم، په خپل لاس وواژه مګر چا ځکه عکس العمل ښکاره نه کړ چی یو خو یی قوي مرکزي حکومت درلود او بل یی ملایانو ته داسي پلمه په لاس نه وه ورکړې چي هغوی په جوماتونو او کلیو کی د هغه پر ضد کار ورڅخه واخلي.

له اعلیحضرت امان الله خان سره، د خپل پلار او نیکه په څیر، غښتلی مرکزي حکومت او پوځي قوت نه وو. هغه په دغه حال کي هم له ملایانو سره، چي هر ګړی یی له ټولو عامو او بې خبرو خلکو سره تماس درلود او ټولو یي هري خبري ته غوږ اینود، او حضرتانو سره، چي په سل هاوو زره مریدان یی درلودل، مخامخ سو. که اعلیحضرت امان الله خان، چي په ټول هیواد کي یی د غازي په نوم شهرت او محبوبیت درلود، ملایانو ته په لوی لاس د خپل ځان پرضد د تبلیغ لپاره پلمي نه وای ورکړې ښایی دونه ژر یی د ده قدرت ته صدمه نه وای رسولي. خو هغه د خپل هیواد د دیني عالمانو او ملایانو د خپه کولو ترڅنګ، چي د هر ډول مترقي اصلاحاتو سره یي مخالفت ښودی، خپل پوځ، چي پلار او نیکه یي په ډیرو خواریو روزلی او تنظیم کړی وو، او ده هم د اصلاحاتو په عملي کیدلو کي، ډیر زیات ضرورت ورته درلود، په لوی لاس داسي کمزوری کړی وو، چي بالاخره یی د یوه عادي داړه مار سره د مقاومت کولو او پر شا تمبولو توان نه درلود.

د پوځي جبری خدمت موده یی له دوو کالو څخه دریو کالو ته اوږده کړه. زاړه پوځي قطعات یې، چي ښه روزنه او تجربه یي درلوده، رخصت کړل او ځای یي ځوانانو ته ورکړ. د زړو پوځي قطعاتو عسکرو په میاشت کي شل روپۍ تنخوا درلوده خو ځوانو قطعاتو ته یي په لومړي سر کي د میاشتي

برای ارسال مقالات به روی لینک ذیل کلیک نمائید!
info@arianafghanistan.com

دوولس رپی وتاکلي او بالاخره یی هغه تنخوا هم په میاشت کي پنځو روپیو ته را کمه کړه. پولادا ص ۷۶ طبیعی خبره ده چي له عسکري خدمت سره د عسکرو او صاحب منصبانو علاقه کمه سوه او پوځ ورځ په ورځ کمزوری سو. میرغلام محمد غبار، چي په هغه وخت کي ځلمی وو او هر څه یي په سترګو لیدلي دي، هم د پوځ، په لوی لاس، کمزوره کیدلو ته اشاره کوي او وایي چي له پوځ څخه هغه تجربه کار او تکړه کسان چي د استقلال په جنګ کي یی توره کړې وه یا له کاره ګوښه سوه او یا حتی بندیان سول او پر ځای باندي یي نایب سالار محمود سامي او هغه ته ورته کسان وټاکل سول. غبار ص۸۱۱ حتی لودویک آدمک خو لا په دې عقیده دی چی امان الله خان د خارجي یرغل خطر نه احساساوه او فکر یي کاوه چي د داخلي مخالفتونو او احتمالي شورشونود ځپلو لپاره وړې پوځي قوې ته، چي د هوایی قوې ملاتړ وسره وي، اړتیا لري. ځکه یې نو د الوتکو د اخیستلو په نامه د عسکرو څخه یوه میاشت تنخواوي وګرځولي او هغه تجربه کار صاحب منصبان یې چي لا هم په پوځ کی وه یو په یو له پوځه وایستل. آدمک ص ۸۶

سپه سالار محمد نادر خان د اعلیحضرت امان الله خان له دغو پوځي اصلاحاتو او له پوځ څخه د تجربه کارو صاحب منصبانو د ایستلو او ګوښه کیدلو له پروګرام سره ډیر سخت مخالفت وکړ. خو محمود طرزي، چي د ترکیې ډیر ټینګ طرفدارو او د هغه هیواد د ټولو پوځي اصلاحاتو ملاتړ یې کاوه، د اعلیحضرت امان الله خان د نویو پوځي اصلاحاتو ملاتړ وکړ. زاړه او تجربه کار صاحب منصبان د نادر خان په طرفداري ودریدل او ملکي مامورینو زیاتره د محمود طرزي ملاتړ وکړ. په دې توګه په کابینه کي لومړنی جدي درز را پیدا سو. پولادا ۱۱۶

د اعلیحضرت امان الله خان له پاچهی څخه ایله یو کال تیر سوی وو اعتمادالدوله سردار عبدالقدوس خان له کندهار څخه کابل ته د مجددی د کورنی دوو مشرانو شمس المشایخ فضل محمد مجددي او نورالمشایخ فضل عمر مجددي ته یو مفصل لیک واستاوه او په هغه کی یې د اعلیحضرت امان الله خان د چټکو اصلاحاتو، مشروطه شاهي نظام او خارجه وزیر محمود طرزي څخه ژوره کرکه څرګنده کړې او د کندهار له علماوو څخه یي غوښتي وه چي د مشروطه نظام د ردولو او د ټولو مشروطه غوښتونکو د ربینو ایستلو او د قتلولو فتوا تر لاسه کړي. د کندهار ځلیرویشتو دیني عالمانو، اوو تنو قاضیانو او دریو سیدانو د سردار عبدالقدوس خان په غوښتنه یوه فتوا صادره کړه او په هغې کي یی مشروطه شاهي یو مردود نظام اعلان کړ خو د مشروطه غوښتونکو د قتلیدلو فتوا یي ورنه کړه. د کندهار عالمانو په هغه فتوا کي دغه راز ویلي وه چی قزلباش د قبلي خواته سجده کوي، د قرآن مجید تلاوت کوي او د شهادت کلمه وایی. ځکه نو هغوی ټول مسلمانان ګڼل کیږي، له هغوی سره نکاح روا ده او د سر او مال ساتنه یي باید وسي. حقیقت التورایخ ص ص ۳۸۷-۳۸۹

برای ارسال مقالات به روی لینک ذیل کلیک نمائید!
info@arianafghanistan.com

موږ ګورو چې ملایانو، روحانیونو او د زاړه فکر څښتننو عالي رتبه مامورینو د اعلیحضرت امان الله خان د قدرت د لومړیو شپو ورځو څخه د هغه د نظام او اصلاحاتو د مفکورې سره مخالفت پیل کړی وو. اعلیحضرت امان الله خان د تبلیغاتو لپاره تقریبا هیڅ وسایل په لاس کې نه لرل خو مخالفینو یې هره ورځ، د جوماتونو د ملایانو، امامانو، شیخانو او مریدانو له لارې، خپل د مخالفت آواز تر خلکو پورې، چې تقریبا ټول بیسواده وه، رسولای سوای. د هیواد د عصري کولو په نیت اعلان کړو او روانو کړو اصلاحاتو سره یې وړو او لویو مخالفتونو کرار کرار زور واخیست او، د وطن او ترقی د دښمنانو په لمسون، بالاخره د خوست هغه وسله وال پاڅون پیل سو چې څه کم یو کال یې دوام وکړ. په زرګونو سرونه پکښی ورغړیدل، په زرګونو کورونه تباه سول، ښارونه او کلي لوټ سول او هغه په سل هاووزره روپۍ چې باید د اصلاحاتو د پروګرام په عملي کیدلو لګیدلي وای د خوست او شاوخوا سیمو د ښوربښونو په کرارولو ولګیدلې.

په خوست کې د ملا عبدالله او ملا عبدالرشید په مشری ښوربښ پیل سو. منګلو او زازیو سمدستي د ښوربښیانو ملاتړ پیل کړ. د ښوربښ او ناکراریو لمن ډیر ژرتر لوګر او غزني پورې ورسیده. په لوګر کي د برکي برک، برک راجان، پل علم ښارونه او کلي چور سول. حکومتي خزانې او جبه خانې د یاغیانو لاسته ورغلې. ښوربښ هغه وخت سیاسی رنګ واخیست چې د امیر محمد یعقوب خان زوی عبدالکریم له هند څخه په پټه ځان خوست ته ورساوه ، له ښوربښیانو سره یو ځای سو او ځان یې پاچا اعلان کړ.اعلیحضرت امان الله خان له سپه سالار محمد نادرخان څخه وغوښتل چې د جنوبي د ښوربښ په ځپلو کې ل خپل نفوذ څخه کار واخلي. مګر څرنګه چې سپه سالار محمد نادرخان د جنوبي له خلکو سره ښه اړیکي درلودل او هغوی د استقلال په جنګ کې ښه همکاري ورسره کړې وه نو د جنوبي د ښوربښ له ځپلو څخه یې معذرت وغوښت او اعلیحضرت امان الله خان هم هغه د دفاع له وزارت څخه برطرف او پاریس ته یې د سفیر په حیث ولیږی. حقیقت التواریخ ص ۳۹۹

د اعلیحضرت امان الله خان تقریبا ټولو لایقو جنرالانو او لویو افسرانو د دې ښوربښ په ځپلو کې برخه واخیستله. د غزني په جبهه کې د دفاع د وزیر مرستیال جنرال عبدالعزیز خان، داخله وزیر غلام محمد خان او جنرال محمد عمر خان جنګیدل. د لوګر په جبهه کې شاه ولي خان او پخوانی صدارعظم څلوراتیا کلن سردار عبدالقدوس خان او سپه سالار غلام نبي خان چرخي جنګیدل. په ګردیز کې د جنګ وزیر محمد ولي خان قومانده ورکوله او محمد صدیق خان د علی خیلو پلټني اداره کولې. د کابل والي علی احمد خان په جلال اباد کې د خوګیانیو ملاتړ ترلاسه کاوه. آدمک ص ۸۸

د جنوبي د ښوربښ په ځپلو کې د دونه لویو مقاماتو او جنرالانو د برخی اخیستلو څخه ښکاري چې د هغه لمن دونه پراخه سوې وه چې د اعلیحضرت امان الله خان سلطنت یې د نسکوریدلو له خطر سره

برای ارسال مقالات به روی لینک ذیل کلیک نمائید!
info@arianafghanistan.com

مخامخ کړی وو. دې بغاوت څه باندې نهه میاشتې دوام وکړ. ایله د کال ۱۹۲۵ د جنوري په میاشت کې، په بشپړه توګه، وځپل سو. د دې بغاوت د ځپلو په وخت کې د اعلیحضرت امان الله خان د حکومت او پوځ کمزوري ځکه څرګنده سوه چې هغه د خپل منظم پوځي قوت په زور د یاغیانو سره د مقابلې توان نه درلود او د مهمندو، شینوارو، وزیرو، اپریدیو او هزاره قومي ملیشو څخه یې کار واخیست او د یاغیانو په مقابل کې یې جهاد اعلان کړ. په دې جنګ کې اولس او حکومت ته ډیر درانه ځاني او مالي تلفات ورسیدل. تقریبا ۳۵۰۰ کورونه بمباري او وسوځول سول. ۱۵۷۵ تنه یاغیان مړه او ټپیان سول او ځلور سوه ښځې او ماشومان د یخنی او لوږې څخه مړه سول. داسې ښکاري چې د حکومتي قواوو تلفات به هم تر دې کم نه وه. د دې بغاوت په ځپلو پنځه میلیونه پونده ، چې د حکومت دوه کلن عایدات وه، ولګیدل. امیر مجبور سو چې د هیواد د عصري کولو ځینې پروګرامونه پرېږدي او د خلکو په نزد یې اعتبار ته هم ډیره صدمه ورسیدله. ګریګوریان ۲۵۵

د کال ۱۹۲۵ د جنوري پر دیرشمه ملا عبدالله، چې په حکومتي تبلیغاتو کې یې ګوډ ملا باله، او د هغه ملګری ملا عبدالرشید ونیول سول. عبدالکریم بیرته هند ته وتښتیدی. انګلیسی مقاماتو هغه برما ته تبعید کړ او لږ وخت وروسته یې په رنګون کې ځان وواژه. اعلیحضرت امان الله خان د ملا عبدالله او ملا عبدالرشید په شمول ۵۳ تنه یاغیان اعدام کړل. په سل هاوو نور نیول سوي کسان یې بندیان او تبعید کړل. په کابل کې د دې لوی بري په ویاړ څو ورځې خوښیو اړ جشنونو دوام درلود.اعلیحضرت امان الله خان ښایی دې خبرې ته نه وي متوجه سوی چې ویني به وینو نه پریولل کیږي او قبایل ښایی خپل وژل سوي خپلوان تر ډیره وخته پورې له یاده ونه باسي او هر وخت د کسات اخیستلو فکر ورسره وي. بله خبره لا دا چې امان الله خان د خوست د بغاوت په ځپلو کې د جرمني او برتانیې له هوایی قواوو څخه کار واخیست. دې کار هم د هغه په مقابل کې د اولس کرکه زیاته کړه او هم یې د ملایانو دا خبره ریښتیا کوله چې امیر په زړه کې له کفارو سره جوړ دی او هغوی یې د ملاتړ لپاره جنګي الوتکې ورکړي دي. دا چې هغه د خپل داخلي بغاوت د ځپلو لپاره د خارجي الوتکو او پیلوټانو څخه کار واخیست او د بغاوتیانو سره د مقابلې لپاره یې کافي منظمه قوه نه درلوده او د منګلو او زازیو سره د جګړې لپاره یې د مهمندو، اپریدیو او نورو قومونو د اولسي ملیشو څخه استفاده وکړه خلکو ته د هغه کمزوري څرګنده کړه او سړی ویلای سي چې مخالفین به یې د بل ځل لپاره نور هم زړه ورکړي وي.

د اعلیحضرت امان الله خان لپاره په کار وه چې د نیول سویو بغاوتیانو د وژلو، تبعیدلو او بندي کولو پرځای، یا لږ ترلږه ترڅنګ، یې د زیانمن سوي اولس پر سر لاس ور تیر کړی او خلک یې خوشاله کړي وای. حتی زیانمن سویو خلکو ته یې رسیدلي تاوانونه جبران کړي وای. په خپلو هغو اصلاحاتو کې یې چې د ده په مقابل کې د خوست د بغاوت علت، یا لږ ترلږه پلمه، بلل کیدلای سوای ژور تغیرات او تعدیلات رواستلي وای. د خپلو پوځي قواوو کمزوری او بې نظمی ته باید متوجه سوی وای او د

برای ارسال مقالات به روی لینک ذیل کلیک نمائید!
info@arianafghanistan.com

خوست د بنوربن څخه وروسته يي خپله ټوله توجه د پوځ تقويه کولو او عصري کولو ته اړلي واى.
خو له بده مرغه چي يا يي ښه سلاکاران نه درلودل او يا ښايى خپلو مخالفينو او بنوربنيانو ته دونه په غوسه وو چي له نرمى څخه يي کار اخيستلاى نه سو.

اعليحضرت امان الله خان، د دې پر ځاى چي خپله توجه د پوځ تقويه کولو ته واړوي او هغه کسان ونازوي چي د ده د حکومت بنسټ او اساس ګڼل کيدلاى سو ډير مهم پوځي کسان يې، چي هم يې د خوست د بنوربن په ځپلو کي لياقت ښودلى او هم يي د استقلال په جنګ کي کفايت ښودلى وو يا له مرکز او يا وظيفي څخه ليرى کړل. د سپه سالار محمدنادرخان او سپه سالار غلام نبي خان چرخي په څير جنرالان يي په خارج کي سفيران کړل او د سور جرنيل محمدعمرخان ناصري په څير لايق جنرال يې په بنديخانه دننه کړ. طبيعي خبره ده چي پر قوم، وطن او ترقۍ مين امان الله خان به دا ټول کارونه، يا اشتباهات، د هغوغلطو مشاورينو په سلا کړي وي چي له غوړه مالى پرته به يي بل هيڅ کمال نه درلود او له هري سلا څخه به يې مطلب د خپلو شخصي ګټو ساتل وه. له بده مرغه چي د قدرت څښتنان او زمامداران معمولا تر ترخو حقايقو او واقعيتونو د خوږو خبرو له اوريدلو سره زياته علاقه لري. د نړۍ په تاريخ کي د هغو مشرانو او حکمرانانو شمير زرګونو ته رسيږي چي د حقايقو پر اوريدلو يې غوږونه کاڼه کړي او د نااهلو سلاکارانو د غلطو مشورو له لاسه د نيستۍ کندي ته لويدلي دي.

ژورناليسټ او ليکوال محى الدين انيس، چي د هغه وخت ټولي پيښي يي د سر په سترګو له نيژدې ليدلي دي وايى چي هر کله به د يوې مهمي پيښي په باره کي خبر او رپوټ د دربار ديوالونو ته نيژدې سو نو پټ لاسونه به را وغځيول او غوږونه به يې پټ کړل. مثلا د مشرقي بنوربن چي زور واخيست ايله رسمي مقامات خبر سول. او چي کله د سقاو زوى د کابل دروازې ته را ورسيدى نو د هغه د حملي د مخنيوي لپاره ترتيبات ونيول سول. د دې بيخبريو تر ټولو لوى عامل د دربار په دننه کي ناست کسان وه. او د بنوربن د دوام او د سلطنت لپاره د معکوسي نتيجي ښندلو علت هم په دربار کي دننه دغه اشخاص وه، چي نه يې غوښتل پاچا، لکه څرنګه چي دى هغسي، په پيښو خبر سي.

بحران ونجات ص ۲۳

«د دوهمي برخي پاى»

نور بيا

د عبدالباری جهانی د نورو ليکنو لپاره ، پر عکس کليک وکری

برای ارسال مقالات به روی لينک ذيل کليک نمائيد!
info@arianafghanistan.com